

רפת הפרות הרקורדיות בכפר גלעדי

הסיבות שהזכרתי, והן נעשו תושבות קבועות של רפת ההמלטה.

הראשונה ביניהן היתה „סתוית“, שמאז ומתמיד דרשה יד קבועה ומנוסה בחליבה. התהליך הזה של השתקעות הפרות הטובות ביותר ברפת ההמלטה הלך ונמשך עד אשר... לרפת „ההמלטה“ נשאר השם בלבד, והא הפכה להיות רפת של פרות רקורדיות מובחרות מתוך העדר שלנו. מובן שגם כיום אין כל 9 הפרות קבועות כולן. מוזמן לזמן חלים שינויים בהרכב האוכלוסיה הזאת — אחת מתיבשת, מעבירים אותה לרפת הכללית, כדי לתת אפשרות להיכנס לרקורדית אחרת ולהבטיח את המכסה של העבודה. יש פרות הזוכות להישאר ברפת זו גם בתקופת היר בשי. לפעמים מכניסים מבכירה מצטיינת, שיש סיכויים שתהיה רקורדית, ואם היא מצליחה — הרי היא נשארת ומחליפה רקורדית אחרת פחות תה ממנה.

יוצא, שבאופן קבוע נמצאות שם בחליבה כ־8—9 פרות. אנו בטוחים שהיינו יכולים לקיים לפחות עוד רפת אחת כזו בפרות רקורדיות, שהיינו בוחרים מתוך הרפת הכללית ואף הן היו מצטיינות מאד, לו ניתנה לנו אפשרות כזו מבחירת הבנין העובדים.

ומה הם תנאי העבודה של חיים? (א) חליבת 8—9 פרות שלוש פעמים ביום כל 8 שעות בדיוק. התנובה שהוא חולב נעה מ־170 ליטר עד שיאים של 240 ליטר ליום אחד.

(ב) הגמאת כל העגלות בחלב מלא (לאחר 5 ימי היניקה של הקולוסטרום אצל האם מובאות העגלות לרפת „ההמלטה“ ומשם לדיר הסמוך להגמאה בחלב).

(ג) חלוקת המזון המרוכז שלוש פעמים ביום והאוכל הגס פעמיים ביום ל־9 הפרות שלו. פעם ביום הוא מוצא את הרפת מוכנה, כשהאוכל הגס מחולק והפרות בפנים.

(ד) ניקוי כלי החליבה.

אספר כאן על רפת הרקורדיות שאנו מקיימים במשקנו זו השנה החמישית, ומה עורר בנו את הרעיון להקים רפת כזו ומה התוצאות בתנובות הפרות, שאליהן הגענו, הודות לתנאים המיוחדים שניתנו לפרות אלה.

היתה לנו רפת ההמלטה, שבנינו אותה ל־10 גולגלות, כדי שתשמש מקום המלטה לכל הפרות והמבכירות שבעדר. אמנם היא לא התאימה בדיוק לדרישות רפת ההמלטה, כפי שצריכה להיות — עם חצרות ותאים נפרדים, אולם היה לה בכל זאת היתרון של בידוד הממליטות ואפשרויות לחטא ולרחוץ את הרפת. ע"י כך עלה בדינו לסדר שההמלטה לא תהיינה ברפת הכללית. לרפת ההמלטה היינו מעבירים כל פרה ומבכירה שבוע שבועיים לפני ההמלטה והיתה נמצאת שם כשבועיים לאחר ההמלטה — הכל לפי לחץ ההמלטות באותו פרק זמן. אם כי הבנין היה בנוי ל־10 פרות נאלצנו לנצל רק 9 מקומות: המקום העשירי הפך להיות מחסן למזון מרוכז וחציר. בתוך הרפת הזאת יש תא ל־3 עגלות יונקות ועל ידו דיר של שני תאים שבכל אחד החזיקו 5 עגלות הגיונות בחלב.

מהתחלה, לפני 6 שנים, נקבע לעבוד שם חברנו חיים ברלין, שעד היום עובד בקביעות ברפת זו, שהפכה בינתיים מרפת ההמלטה לרפת של פרות רקורדיות. לרפת זו היו מביאים, כאמור, את הפרות להמלטה. והנה נוכחנו במהרה לדעת, שהרבה פרות, בהיותן ברפת ההמלטה מגיעות לתנובות יפות, אולם בחזון לרפת הכללית אין תנובתן נשארת על אותה רמה, אלא יורדות מהר בגלל שני התנאים: ברפת ההמלטה הן נחלבות ע"י חיים באופן קבוע וגם נהנו ממשטר של הזנה טובה יותר — תערובת טובה יותר, שחת מובחרת וגם כמות אופטימלית של ירק, במידה שהיה; אולם ביחוד ירדו בתנובה הפרות הקשות או הקפריזיות בחליבה. וכך התחילו „להשתקע“ מספר פרות בתוך רפת ההמלטה, שלא רצינו להחזירן למקומותיהן, בגלל

[illegible]

(*) מסחה המיבשה לפני הזמן בהמלטה השנייה ברפת הכללית רק בגלל הליבה בלתי קבועה; בשנה לאחריה ברפת הרקורדיות היא הכפילה את תנוכתה! כעת היא לאחר המלטה הישן ונותנת למעלה מ־30 ליטר חלב ליום.

הפרה שנותנת 36 ק"ג חלב ליום אינה אוכלת יותר מ-8 ק"ג תערובת.

מלים מספר על הטיפול הרפואי בפרות אלו. ברור, שהפרות בעלות התנובה הגבוהה נפגעות לעתים ע"י מחלות ומיחושים שונים. קדחת החר לב היא תופעה בלתי נדירה ברפת זו, ובכלל קורות לעתים מחלות הקשורות בחוסר מינרלים בגוף. (אנו נותנים מלח ומינרלים גם בתערובת וגם בחצר — באפשרות של גישה חפשית). למד ען שמור על התנובה צריכים כמובן לטפל במיור הוד בהתעברות, רחם ועטין. הטיפול הפרופילקטי והרפואי נעשה גם פה — כמו בכל הרפת בכל השנים — ע"י חברנו גרשון יפה. אין ספק, שטיי פול מסור זה, וביחוד הדות להקפדה שניתנה בזמן ובמקום — נמנעו מאתנו הרבה צרות, ומצב הבריאות, ההתעברות והעטינים משביעים רצון, ואין סובלים מצרות אלו.

לסיכום ברצוני להעיר, שלמרות התנאים הטובים שאנו משתדלים לתת לפרות ברפת זו, הרי רחוקים אנו עדיין מנצל את היכולת שלהן במלואה. אינני מפקפק שע"י הטבה בהזנה — הגדלת המזון העסיסי (ביחוד בחורף), ע"י תוספת תחמיצים, הארכת תקופת הסלק או הכנסת אבטיחי מספוא למנה ובתוספת של מרעה מלא — כיתי קרוב לרפת — היינו בלי ספק יכולים לקבל מאותן הפרות תנובות יותר גבוהות מבלי לפגוע בבריאותן, אלא להיפך. חוץ מזה — תוספת טיפול ועבודה בניקוי הפרות להבטחת הגנה טובה יותר בפני הרטיבות והקור בחורף והחום בקיץ — אף הן היו מגדילות בודאי את התנובה. וכל אלה הם דברים הניתנים להגשמה — לא בשמים הם.

והנה לאור מציאות זו שלנו אני מוכרח לבוא למסקנה, שיש אפשרות לא רק אצלנו אלא בכל רפת גדולה בקיבוץ לבחור אחוז ידוע של פרות מצטיינות ולתת להן טיפול אינדיבידואלי מיוחד. הוא הדין, ואולי ביתר קלות, גם במושבים. אין ספק שהיו מגיעים לתנובות רקורדיות גבוהות מאוד.

מתוך קריאת הרשימה של הפרות הרקורדיות

כל יתר העבודות — הוצאת הזבל, ניקוי הרפת ורחיצתה יום-יום, הדאגה לשחת, תערובת וירק שיובאו בזמן — כל זה נעשה ע"י עובדים אחרים בהשגחתו של מרכז הרפת.

בעזרת סידורי עבודה אלה והודות למסירותו ודייקנותו של חיים הגענו לרפת הפרות הרקורדיות וגם לסדר וטיפול דייקני בכל העגלות בשלושת החדשים הראשונים והקובעים בחייהם.

ההזנה שהפרות מקבלות: (1) המזון הגס מורכב לפחות ממנה אחת של שחת באופן קבוע שנתי — יום יום. גם אם יש ירק בשפע הרי מנת השחת של 3—4 ק"ג ליום ניתנת תמיד. השחת היא מהמובחר, שיש במשק (בקה"ש"ש; אספ"סת יבשה אין לנו). אגב, לא תמיד השחת הדקה והעדינה נעימה לחיך הפרות, ואנו בוחרים בעבורן רן שחת שצבעה אמנם ירוק, אבל מכילה גם גבעולי ש"ש גסים קצת. אבל לא תמיד יש לנו שחת טובה אפילו בשביל הרקורדיות, ולצערנו יש שנים שעליהן להסתפק בשחת בינונית מאוד וגסה — גם כשאין ירק. הירק שאנו נותנים להן אינו עולה על שתי מנות ליום — הפעם השלישית תמיד שחת.

למרעה טבעי בחדשי האביב אינן הולכות, אולם מובטח להן הירק בראש וראשונה, גם כשיש כמות קטנה לכל הרפת. ביחוד הן נהנות מהלתן האביבי והקיצי, שנמשך אצלנו לפעמים עד יולי; והן מקבלות תלתן ביד רחבה גם לאחר עונת המרעה, לעומת יתר הפרות שמקבלות מנות מצומצמות בלבד. 2 חדשי הזנה בסלק היה להן כל קיץ — 30—44 ק"ג ליום. מירק הקיץ — תירס וסתיון.

(2) המזון המרוכז. הרכבו קבוע ואינו מושפע ע"י תנודות והוא שונה מהתערובת הכללית: 25% שעורה 10—15% חרובים, 20—25% סובין והיתר כוספות פשתן, פיסתקים (אגוזי-אדמה), שומשום, חמניות.

כמות התערובת שמקבלת פרה ליום אינה עולה על 12 ק"ג מקסימום (בזמן שאין ירק). כשיש שחת משובחת או ירק טוב. הרי אפילו

גם עגלים בינוניים להתיישובות חדשה. ולמה זה? — נתחיל בארץ לטפל בפרות הטובות שלנו, ניתן את התנאים שיש באפשרותנו לתת להן וגם אנו נגיע לפרות רקורדיות ולעגלים שלא יפלו מהעגלים היקרים ביותר בעולם.

כפר גלעד

ישראל לוי

(הועתק מ"השדה", כרך ל', תש"י — 1950)

בדו"ח של ביקורת החלב מדי שנה, אני בא למסר קנה שיש בארצנו כבר כיום חומר גידולי משובח, שע"י טיפול מיוחד אפשר להביאו בלי קושי לתנובות של הפרות הרקורדיות המפורסמות בערלם. ומכאן הפתח להספקת עגלים לגידול מפרות כאלו, מבלי להזדקק ליבוא. ואנו הרי הזמנו מאמריקה לא רק "מקארינשן פארם" עגלים (אלה יעלו כל אחד 2000 דולר), אלא הזמינו

יום עיון למזריעים

יום העיון השנתי למזריעים של אגודת "און" הפך למוסד קבע ויש לראות בו ברכה למזריעים לטובת ציבור הבוקרים כולו. השנה התקיים יום העיון במדרשת רופין ב-26.11.68. הוא הוקדש רובו ככולו לשאלות הפוריות והדרכים לשיפורן. שלוש הרצאות נשמעו ביום זה ובעקבותיהן התקיים דיון פורה, שמן הראוי להביא את תכנם של הדברים לציבור הבוקרים הרחב מעל דפי "משק הבקר והחלב".

ד"ר איילון הרצה על מחקריו, בבעיות הפריות המבוצעות על קבוצות של 10 פרות במחזור של 4-5 פעמים בשנה, ז"א — ההסתכלות והניסויים נעשים ב-40-50 פרות במשך שנה. הוא סיכם:

1. הדבר הראשון והחשוב לתקנת הפוריות, הוא — איבחון נכון של ההתייחסות ע"י הבוקר. הריר בלבד אינו עדיין הסימן המובהק והבטוח לדרישה. הוא עשוי להופיע 2 ימים לפני ההתייחסות ולהימשך כיומיים לאחריה.

2. הפרה המתייחסת היא זו שקופצים עליה והיא עומדת ואינה מסרבת.

3. הבדיקות המופרזות בספאקולום יש בהן משום נזק לפוריות. הן מעוררות לעתים דרישות מדומות (ריר ללא קפיצות) וההזרעות שנעשות הן לבטלה.

4. במעקב אחרי 180 התייחסויות של פרות בקבוצות הניסיון, 80% מהן התגלו בשעות הבוקר ורק 10% בשעות של לפנות ערב. 10% הנוספים גילו בדיקות של הרופא. רצוי לכן לעקוב אחרי ההתייחסויות בשני חלקי היום.

5. ב-90% מכלל ההתייחסויות שנראו לעין בוצעה הזרעה עם תוצאות משיבועות רצון.

6. ההתייחסויות נמשכות כ-24 שעות. רצוי להזריע את הפרה, כשרואים אותה בדרישה עירנית, בהנחה שהחלה כבר לפני שעות אחדות. 7. הזרימה חיה ופעילה בגוף הבהמה המזוהרת כ-20 שעות ואין טעם להזריע פעמיים באותה ההתייחסות, אלא אם נמשכות הקפיצות על הפרה והיא אינה מסרבת.

8. בפרות המעקב בניסיון שהתייחסו בבוקר, נמצא למחרת בבוקר שהן כבר לאחר הביוץ, ואז אחרו כבר את מועד ההזרעה.

9. הופעת דרישה חוזרת 10-12 יום לאחר ההזרעה, אם לא נגרמה ע"י גרוי חיצוני, יש לראותה כלא נורמאלית וצריך לפנות לעצה ובדיקה ע"י הרופא.

10. רצוי להחזיק עגל "שדיך" בעדר, אבל תועלתו תהיה מרובה יותר אם יכניסוהו פעמיים ביום לזמן קצוב בלבד ולא להשהותו כל היום בעדר. העגל מעורר גם פעילות הורמונאלית רגישה יותר אצל פרות שמטבען הן שקטות בהתייחסות.

מ. הימן מסר סקירה על הכתוב בספרות המקצועית העולמית בשאלות הפוריות. הוא התחם בזה שגם בעולם הגדול במשק החלב המפורח מצב הפוריות אינו טוב יותר מאשר אצלנו. נמצא קשר ישיר בין התרחבות העדרים, הגדלת התנובה הממוצעת, השינויים בהזנה ותנאי המימון שק לבין הירידה בפוריות. מספר הימים בין ההמלטה וההתעברות החדשה בארץ קטן ב-4-5